

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 8 (51)

Заснований в 1996 році

Рівне – 2014

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 8 (51). — Рівне: РДГУ, 2014. — 181 с.

Збірник наукових праць містить статті Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми сучасної дидактики в контексті вимог інформаційного суспільства», проведеної в Рівненському державному гуманітарному університеті 17-18 жовтня 2013 р., з загальноосвітніх проблем навчання, компетентнісного підходу, розвитку творчого потенціалу особистості, використання сучасних інформаційних засобів на уроках в загальноосвітніх навчальних закладах.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних працівників, викладачів та студентів вищих, професійно-технічних і загальноосвітніх навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Безкорвайна Ольга Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Руденко Володимир Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славістичного університету);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 7 від 28.02.2014 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додатки до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8 і від 30.03.2011 р. № 1 – 05/3).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 09 — 10.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2014

5. Кузь В. Свобода і відповідальність учня у виховній системі В.О.Сухомлинського / В. Кузь // Початкова школа, № 9. – С. 4-7.
6. Сухомлинський В.О. Як спонукати до самовиховання в моральній сфері / В.О. Сухомлинський // Вибрані твори в п'яти томах. – Т.ІІ. – К.: Радянська школа, 1976. – С. 607-612.
7. Сухомлинська О. Ідеї свободи у поглядах В.О.Сухомлинського / О. Сухомлинська // Початкова школа, № 9, 2005. – С. 2-3.
8. Ingarden R. Wolność a odpowiedzialność // Książeczka o człowieku. – Kraków.: Wydawnictwo Literackie, 1972. – С. 122-148.
9. Хайруліна В. Відповідальність як умова вільного вибору особистості / В. Хайруліна // Початкова школа. – № 9. – 2005. – С. 10-12.
10. Сухомлинський В.О. Листи до сина. Лист 22 / В.О. Сухомлинська // Вибрані твори в п'яти томах. – Т.ІІІ. К.: Рад. школа, 1977. – С. 585-657.
11. Дічек Н. Духовні домінанти В.О.Сухомлинського / Н. Дічек // Рідна школа. – № 9. – 2008. – С. 5-7.

С.В. СВИТЕЛЬСКАЯ-ДИРКО. ВОСПИТАНИЕ ОТВЕТСТВЕННОСТИ СРЕДСТВАМИ СКАЗКИ У УЧЕНИКОВ МЛАДШИХ КЛАССОВ В ТВОРЧЕСТВЕ В.А.СУХОМЛИНСКОГО

Резюме. В статье анализируется место и роль сказки в воспитании ответственности у учеников младших классов. Вслед за В.А.Сухомлинским, автор утверждает, что педагог, который в сказке акцентирует внимание детей на ответственности за все, что их окружает, должен быть сам искренне уверен в том, про что говорит. Итак, проблема ответственности имеет два аспекта. Первый – это воспитание сказкой чувства ответственности у ребенка и второй – ответственность учителя за результат его педагогических усилий в мире сказки.

Ключевые слова: ответственность, воспитание, сказка, учитель, свобода, школьник младших классов.

S.V. SVITELSKA-DIRKO. UPBRINGING OF RESPONSIBILITY BY MEANS OF TALES OF PRIMARY SCHOOL PUPILS BY CREATIVE WORKS OF V.A.SUKHOMLINSKY

The summary. The role of tales are examined in this article. The teacher must be responsible himself because he pays attention to the responsibility in tales. So responsibility problem has two aspects. The first aspect upbringing of a sense of child's fairy tale responsibility and the second aspect is teacher's responsibility for the result of his teaching efforts in the fairy tale word.

Key words: upbringing, fairy tale, teacher, freedom, primary school students.

Одержано редакцією 24.12.2013 р.

УДК: 373. 5. 015. 31: 17. 022. 1

Ж.Г. СТЕЛЬМАШУК

ДИСЦИПЛІНОВАНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ШКОЛЯРА: ДО ПРОБЛЕМИ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Резюме. У статті на підставі аналізу психолого-педагогічної, соціологічної та довідкової літератури розкрито сутність “дисциплінованості” як цінної якості особистості; досліджено різні підходи до визначення цього поняття у роботах психологів та педагогів. Розглянуто тлумачення поняття “дисциплінованість” у довідкових джерелах (педагогічних словниках, енциклопедіях, словниках-довідниках). Зокрема, були проаналізовані Великий тлумачний словник сучасної української мови, Короткий словник системи психологічних понять, Словарь русского языка, Словник-довідник із соціальної психології, Словник-довідник з педагогіки, Український педагогічний енциклопедичний словник. Здійснений аналіз довів, що “дисциплінованість” особистості учня у психолого-педагогічній, соціологічній та довідковій літературі розглядається як звичка, морально-вольова якість особистості, що обумовлюється ціннісними орієнтирами в суспільстві, означає дотримання певного порядку, організованість, добросовісне виконання своїх обов'язків; форму організації поведінки, свідомості особистості; результат навчально-виховного процесу. Розкрито взаємозв'язок понять “дисциплінованість”, “самодисципліна” та “шкільна дисципліна” в умовах гуманізації навчально-виховного процесу.

Ключові слова: дисципліна, дисциплінованість, самодисципліна, особистість, морально-вольові якості, цінність.

Постановка проблеми в загальному вигляді. На етапі активної трансформації української системи освіти в європейський освітній простір актуальним є питання пошуку нових підходів до організації навчально-виховного процесу у загальноосвітньому навчальному закладі. Актуальною є проблема формування у підростаючої особистості ціннісного ставлення до себе, до інших, до суспільства, також ієрархії цінностей особистості, що визначають її ставлення до навколишнього світу і поведінку у суспільстві. Однією з стрижневих якостей, яка виявляє внутрішнє ставлення особистості до суспільних цінностей, є дисциплінованість. Дисциплінована особистість здатна керувати власною поведінкою, дотримуватись правил і нормативних вимог зі сторони суспільства. Дисциплінованість – необхідна передумова творчого розвитку, самовиховання особистості. Важливу роль у формуванні цієї важливої якості особистості відіграють заклади освіти, зокрема школи.

Проблема виховання дисциплінованості особистості як однієї із ключових якостей не вирішена й, навпаки, загострюється на даному етапі розвитку суспільства і потребує переосмислення.

Загальний аналіз досліджень з проблеми. Багатогранність дисципліни як суспільного явища робить її об'єктом вивчення багатьох наук. Окремі питання дисциплінованості особистості розглянуті у працях філософів, соціологів та психологів (Т.Заславська, Л.Коган, О.Маркозова, В.Ядов) [8]. Дослідниками шкільної дисципліни радянського періоду були Г.Ващенко, В.Гмурман, А.Макаренко, Е.Моносзон, В.Сухомлинський, М.Чобітько, О.Шапран. Спроби здійснити аналіз окремих аспектів проблеми формування дисциплінованості особистості учнів за останні кілька років знаходимо у працях вітчизняних дослідників О. Гончарової [3], О.Капітан [6], С.Самаріної [13]. Однак цілісного аналізу сутності поняття "дисциплінованості" особистості учнів наразі немає. Тому **метою статті** є цілісний аналіз сутності поняття "дисциплінованості" особистості у психолого-педагогічній, соціологічній та довідковій літературі.

Виклад основного матеріалу. Життєдіяльність українського суспільства багато в чому залежить від рівня морального виховання учнів й сформованості системи цінностей, у переліку яких дисциплінованість посідає чільне місце.

Тлумачення поняття "дисциплінованість" визначається основними ідеями розвитку освіти, суспільно-політичного життя країни і, безумовно, загальнолюдськими та національними цінностями, ціннісними орієнтаціями в суспільстві.

Гуманістична парадигма освіти у центр уваги ставить учня як суб'єкта життя, як вільну та духовну особистість, яка має потребу у саморозвитку. Вона спрямована на розвиток внутрішнього світу особистості, міжособистісне спілкування, діалог, допомогу в особистісному зростанні. У цьому контексті дисциплінованість як риса особистості особливо цінна.

Дисциплінованість особистості завжди має чітку соціальну спрямованість. Як соціальна якість дисциплінованість трактується як ступінь усвідомлення особою необхідності прийняття цінностей, соціальних норм. Рівень її ж обумовлюється характером і спрямованістю ціннісної свідомості, ціннісних орієнтацій і ставлень, які формуються на основі потреб та інтересів особи і проявляються в її реальних вчинках і поведінці.

Сучасні дослідники проблеми виховання дисциплінованості особистості школяра та шкільної дисципліни (О.Гончарова, О.Капітан, С.Самаріна [3; 6; 13]) розглядають виховання свідомої дисципліни як складний та тривалий процес, результатом якого є дисциплінованість як інтегральна якість особистості учня.

У ході наукового пошуку у довідковій літературі (словниках) знаходимо такі визначення сутності поняття "дисциплінованість": "звичка до дисципліни, організованість" (Словарь русского языка, 1982) [9, 149]; "звичка, уміння дотримуватись дисципліни" (Великий тлумачний словник сучасної української мови, 2004) [1, 224].

Для глибшого розуміння сутності поняття "дисциплінованість" особистості учня звернемося до його тлумачення у психології: "Дисциплінованість – це вольова якість особистості, яка проявляється і як короткочасний процес, і як стан, завдяки якому людина діє відповідно до законів, норм і правил відноситься до вольових навичок і формується за їх законами, стаючи звичкою у своїй вищій формі" [12, 34-35].

Характеристику дисциплінованості як вольової риси особистості знаходимо у Є.Ільїна: "Дисциплінована поведінка передбачає дотримання заведеного порядку, організованість, витриманість. Тому "дисциплінованість має моральне забарвлення і відображає ставлення людини до загальноприйнятих норм поведінки" [5, 162]. Психолог зауважує, що завдяки дисципліні поведінка людини носить впорядкований характер, забезпечуючи діяльність соціальних організацій. Дисципліну він поділяє на внутрішню (самодисципліну), дисципліну з міркувань користі та дисципліну з примусу. "Внутрішня дисципліна передбачає глибоке засвоєння людиною норм, що регулюють поведінку людини, формування у неї почуття відповідальності. Ця дисципліна базується на переконаності в тому, що так слід чинити. Внаслідок цього людина відчуває потребу дотримуватись норм поведінки, а у випадку їх недотримання відчуває докори сумління, почуття провини, втрачає самоповагу ... Дисциплінована поведінка веде до формування дисциплінованості як риси особистості, в основі якої – потреба і вміння керувати своєю поведінкою відповідно до поставлених завдань. Психологічною основою дисциплінованості є звичка стримувати власні бажання, підкорювати свою поведінку необхідності" [5, 162-163].

У Словнику-довіднику із соціальної психології (2003) "дисциплінованість" визначається як "соціально-психологічна якість особистості, що являє собою відносно стійку структуру, яка містить мотиваційні, пізнавальні, емоційні та інші компоненти: позитивне ставлення до обов'язків, почуття відповідальності за свою поведінку, знання цілей і завдань діяльності і взаємовідношень людей, уміння керувати собою відповідно до вимог, навички і звички дотримання встановленого порядку" [7, 68-69].

Ширше, більш узагальнене тлумачення поняття дав С.У.Гончаренко в "Українському педагогічному енциклопедичному словнику": "Дисциплінованість – якість особистості, яка включає звичку до дисципліни, витримку, внутрішню організованість, відповідальність, готовність і звичку підкорятися власним цілям (самодисципліна) і соціальним установкам" [2, 127]. Учений зазначив, що "виховання дисциплінованості як однієї з моральних рис особистості включає: усвідомлення учнями норм і правил дисципліни; виховання навичок і звичок дисциплінованої поведінки; організацію їхньої щоденної практичної дисциплінованої поведінки (чіткий режим і педагогічно грамотна організація навчання, праці, дозвілля); формування вольових рис" [2, 126].

Дисциплінованість виступає важливою складовою, яка внутрішньо пробуджує особистість діяти так, а не інакше в кожному окремому випадку, визначає її поведінку в різноманітних ситуаціях та пов'язана з її вольовими якостями. Це внутрішня якість людини, від якої залежать показники в її поведінці. Крім того, дисципліна і дисциплінованість характеризуються сукупністю складних вольових якостей та пов'язані з моральними, естетичними та іншими категоріями.

Взявши до уваги викладені вище тлумачення поняття “дисциплінованість”, можемо стверджувати про нерозривний взаємозв'язок його з поняттям “дисципліна”. Тому необхідним вважаємо розглянути варіативність тлумачень поняття “шкільна дисципліна”, яка є відображенням характеру дисципліни в суспільстві в цілому і обумовлена метою виховання в сучасній школі. Шкільна дисципліна “служить вихованню і закріпленню необхідних моральних якостей громадянина” [2, 126]. Такими цінними якостями є правдивість і справедливість, працьовитість і скромність, дисциплінованість.

У довідкових джерелах (педагогічних словниках, енциклопедіях, словниках-довідниках з педагогіки) зустрічаються такі трактування шкільної дисципліни: “дисципліна школярів – суворе і точне дотримання організованого в учбовому закладі порядку, добросовісне виконання своїх обов'язків, вимог вчителів та шкільного колективу, свідоме підкорення своєму обов'язку” [11, 343]; “результат навчально-виховного процесу, організації всього життя шкільного колективу на самодіяльних началах” [10, 146]; “засіб виховання свідомості, організованості, культури праці школяра” [14, 88].

Аналізу поняття шкільної дисципліни як педагогічної категорії присвячена стаття сучасної дослідниці С.І.Самаріної [13]. Авторка у своїй публікації дала десяток визначень поняття у довідкових джерелах з педагогіки (словниках та енциклопедіях) у вигляді таблиці, починаючи з 1960 року [13, 132].

Порівняльний аналіз тлумачень понять “дисципліна” та дисциплінованість” дає змогу зробити висновок, що вони мають спільну сферу прояву, але є різними соціальними явищами. Дисципліна несе в собі певний суспільний, соціально-політичний, морально-етичний зміст, а дисциплінованість відображає суб'єктивне ставлення особистості до вимог суспільства у формі дисципліни. “Дисциплінованість” походить від “дисципліни”, безпосередньо пов'язана з дисципліною і водночас є самостійним явищем, якому притаманна: впевненість у необхідності суворо дотримуватись вимог дисципліни; знання норм, правил, вимог та неухильне їх дотримання; нетерпимість до порушень дисципліни; пунктуальність, звичка дотримуватись чіткого розпорядку своєї діяльності; свідомість, вихованість, організованість та вимогливість до себе та інших.

Важливим проявом дисциплінованості особистості є самодисципліна, яка характеризується як дисципліна у власній поведінці, уміння володіти своєю поведінкою. Самодисципліна характеризує поведінку людей з внутрішнього боку, тобто зі сторони мотивів, і встановлює, чи дана дія є зовнішньою причиною чи є наслідком внутрішнього переконання [4].

Простежується взаємозв'язок між дисциплінованістю та самодисципліною, що визначає рівень дисципліни особистості.

Ми схилиємось до думки, що дисциплінованість особистості – це якість особистості, яка визначає ціннісне ставлення до людей, що проявляється у виконанні загальноприйнятих норм поведінки. Критерієм рівня дисциплінованості є відношення як інтегративне психологічне утворення, складовими якого є основні сфери особистості: свідомість, емоційна і вольова сфери. Саме з цієї позиції повинна організуватись діяльність, спрямована на виховання дисциплінованості як цінної якості особистості.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Результати проведеного дослідження дають підстави стверджувати, що “дисциплінованість” особистості учня у психолого-педагогічній, соціологічній та довідковій літературі не має однозначного тлумачення, узагальнено розглядається як звичка, морально-вольова якість особистості, яка обумовлюється ціннісними орієнтирами в суспільстві, є показником рівня дисципліни, означає дотримання певного порядку, організованість, добросовісне виконання своїх обов'язків; форму організації поведінки, свідомості особистості; результат навчально-виховного процесу. Перспективою для подальших наукових розвідок вважаємо дослідження історіографії проблеми виховання дисциплінованості особистості учнів вітчизняної школи в умовах роздільного навчання (1943-1954 рр.).

ЛІТЕРАТУРА

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2004. – 1440 с.
2. Гончаренко С.У. Український педагогічний енциклопедичний словник / С.У. Гончаренко. – [2-ге вид, доп. й випр.]. – Рівне: Волинські обереги, 2011. – 552с.
3. Гончарова О.В. Проблема формування дисциплінованості учнів у вітчизняній педагогічній думці 20-70-х рр. ХХ століття [Текст]: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Оксана Валеріївна Гончарова; Харківський національний педагогічний ун-т ім. Г.С.Сковороди. – Х., 2009. – 20 с.
4. Дисциплина и общество: социально-философский аспект: [монография] / В.С. Манешин. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1984. – С. 38.
5. Ильин Е.П. Психология воли / Е.П. Ильин; гл. ред. Е.Строганова. – СПб: Питер, 2002. – 288 с.
6. Капітан О. Теоретичні аспекти дослідження проблеми формування свідомої дисципліни учнів початкової школи / О. Капітан // Педагогічний пошук: наук.-метод. вісн. – 2009. – № 3. – С. 64-66.
7. Крысько В.Г. Словарь-справочник по социальной психологии [Текст] / В.Г. Крысько. – СПб.: Питер; М.; Нижний Новгород; Воронеж: [б.и.], 2003. – 416 с.

8. Маркозова О.О. Дисциплінованість як соціальна якість особи: (соціологічний аспект) [Текст]: дис. ... канд. соціол. наук: 22.00.01 / Олена Олексіївна Маркозова; Харківський ун-т. – Х., 1994. – 143 л.
9. Ожегов С.И. Словарь русского языка: [Текст] / С.И.Ожегов; общ. ред. Н.Ю. Шведова. – [14 стер. изд.]. – М.: Рус. яз., 1982. – 816с.
10. Педагогічний словник [Текст] / підгот. Н. Б. Копиленко [та ін.]; відп. ред. М.Д. Ярмаченко; АПН, Інститут педагогіки. – К.: Педагогічна думка, 2001. – 516 с.
11. Педагогический словарь: в 2т / гл. ред. И.А.Каиров. – М.: Изд-во Академии пед. наук, 1960. – Т.1 – 774 с.
12. Платонов К.К. Краткий словарь системы психологических понятий: [Текст] / К.К.Платонов. – [2-изд., перераб. и доп.]. – М.: Высш. шк., 1984. – 174 с.
13. Самаріна С.І. Шкільна дисципліна як педагогічна категорія [Текст] / С.І. Самаріна // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. / редкол.: І.А. Зязюн (голова) [та ін.]. – Київ-Вінниця: ДОВ «Вінниця». – 2008. – Вип. 18. – С.128-133.
14. Словарь-справочник по педагогике [Текст] / авт.-сост. В.А. Мижериков; общ. ред. П.И. Пидкасистый. – М.: Творческий Центр "Сфера", 2004. – 438 с.

Ж.Г. СТЕЛЬМАШУК. ДИСЦИПЛИНИРОВАННОСТЬ ЛИЧНОСТИ УЧЕНИКА: К ПРОБЛЕМЕ ТЕРМИНОЛОГИИ

Резюме. В статье раскрыта сущность “дисциплинированности” как ценного качества личности на основании психолого-педагогической, социологической и справочной литературы. Исследованы различные подходы к определению этого понятия в работах психологов и педагогов. Рассмотрены толкования понятия “дисциплинированность” в справочных источниках (педагогических словарях, энциклопедиях, словарях-справочниках). Проведенный анализ доказал, что “дисциплинированность” личности ученика в психолого-педагогической, социологической и справочной литературе рассматривается как привычка, нравственно-волевое качество личности, которая определяется ценностными ориентирами в обществе, означает соблюдение определенного порядка, организованность, добросовестное выполнение своих обязанностей; форму организации поведения, сознания личности; результат учебно-воспитательного процесса. Раскрыта взаимосвязь понятий “дисциплинированность”, “самодисциплина” и “школьная дисциплина” в условиях гуманизации учебно-воспитательного процесса.

Ключевые слова: дисциплина, дисциплинированность, самодисциплина, личность, нравственно-волевые качества, ценность.

ZH.G. STELMASHUK. DISCIPLINE OF A PUPIL'S PERSONALITY: TO A PROBLEM OF DEFINITION

The summary. The article reveals the essence of the notion “the ability to maintain discipline” as a valuable qualities of a personality on the basis of an analysis of psycho-pedagogical, sociological and background literature. Different approaches to the definition of this concept are explored in the works of psychologists and of teachers. Interpretation of the term “discipline” in reference sources (teaching dictionaries, encyclopedias, dictionaries, directories, pedagogy) are considered. As the analysis proved the “discipline” of an individual student is seen on psychological, sociological and reference literature as a habit, moral-willing quality of a personality, which is determined with the value systems of the society, it means keeping a certain order, discipline, and the conscientious doings of their duties; the form of the organization of behavior, consciousness of a personality; the result of the educational process. The interpretation of the definition “discipline” is determined with the main ideas of the development of education, socio-political life of the country and, of course, universal and national values, value orientations in society.

Intercommunication of concepts “the ability to maintain discipline” and “self-discipline” in the conditions of humanization of the educational process are exposed. Criterion level of discipline is the attitude as an integrative psychological education, components of which are the core sphere of the individual consciousness, emotional and volitional sphere. This approach should organize activities aimed at promotion of discipline as a valuable qualities of a personality.

Key words: discipline, the ability to maintain discipline, self-discipline, personality, the moral quality of the will, value.

Одержано редакцією 28.11.2013 р.

УДК: 37. 036

Л.П. СТИХУН, Н.В. СТИХУН

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА У СУЧАСНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ

Резюме. У статті розглядається проблема використання елементів театрального мистецтва у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи. На основі історико-педагогічного досвіду обґрунтовується необхідність та доцільність використання їх у сучасній педагогічній практиці.

Ключові слова: елементи театрального мистецтва, театральна педагогіка, сучасна педагогічна практика, професійна майстерність, театр, художньо-естетичне виховання, художнє слово.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
<i>Васьківська Г.О.</i> Людиноцентризм як домінанта формування у старшокласників системи знань про людину.	4
<i>Кондрашова Л.В.</i> Здоров'язберігаючий аспект навчання як актуальна проблема сучасної дидактики.	8
<i>Тадеев П.О., Борисюк Л.Р.</i> Вітчизняні та зарубіжні концепції обдарованості: порівняльний аналіз.	12
<i>Петрук Л.П.</i> Становлення і розвиток проблемного навчання у педагогіці.	15
<i>Галатюк Ю.М.</i> Творча та інформаційна функції навчання у контексті сучасної освітньої парадигми.	18
<i>Байкачова К.В.</i> Моральне виховання як психолого-педагогічна проблема: історичний аспект.	21
<i>Ваколюк А.М.</i> Теоретико-прикладні засади розвитку фізичної культури.	24
<i>Васьківський М.В.</i> Професійне самовизначення старшокласників: ціннісно-орієнтований підхід.	27
<i>Вербець ВВ.</i> Ризики ескалації соціально-психологічного дискомфорту особистості.	30
<i>Глінчук Ю.О.</i> Аспекти охорони праці при використанні інформаційних технологій у освітньому середовищі.	34
<i>Грицюта О.Ф.</i> Важливість закладів відпочинку християнської орієнтації для розвитку особистості підлітка.	38
<i>Дем'янчук В.А., Риженко І.М., Чабан В.Й.</i> Культура безпеки людини – безпека суспільства в ХХІ столітті.	42
<i>Коваль В.В.</i> Вікові особливості фізичного виховання учнів у закладах професійно-технічної освіти України.	46
<i>Косарева О.І.</i> Синдром дефіциту уваги з гіперактивністю: причини виникнення та шляхи корекції.	51
<i>Левчук (Тимочко) І.Б.</i> Теоретичний аналіз проблеми просвітницько-громадської діяльності православних братств Волині (2 пол. ХІХ – початку ХХ ст.).	54
<i>Листопад О.А.</i> Проблема діагностування творчого потенціалу у дітей у Західній Європі і США.	58
<i>Мишкарьова С.В.</i> Організаційні засади діяльності Братства православних богословів у Польщі (1934-1938 рр.).	62
<i>Нечипорук Л.І.</i> Випереджуюча освіта як основа гармонійного соціоприродного розвитку суспільства ХХІ століття.	65
<i>Оксенюк О.В.</i> Особливості формування громадянської компетентності в учнів (досвід Рівненської української гімназії).	68
<i>Павлюк Г.С., Безкоровайна О.В.</i> Інтерактивні форми та методи виховання гуманності в дітей молодшого шкільного віку у контексті розвитку культури спілкування.	71
<i>Пелех Л.Р.</i> Особливості взаємовідносин суб'єктів ціннісно-зорієнтованого підходу в навчально-виховному процесі (Україно-Польський досвід).	74
<i>Світельська-Дірко С.В.</i> Виховання відповідальності учнів молодших класів засобами казки в творчості В.О. Сухомлинського.	78
<i>Стельмашук Ж.Г.</i> Дисциплінованість особистості школяра: до проблеми термінології.	81
<i>Стихун Л.П., Стихун Н.В.</i> Використання елементів театрального мистецтва у сучасній педагогічній практиці загальноосвітніх шкіл.	84
<i>Суботюк В.І.</i> Науково-методичні засади екологічного виховання молодших школярів у світлі вимог інформаційного суспільства.	88
<i>Трохимчук І.М.</i> Система екологічного виховання учнів основної школи в сучасних умовах.	91
<i>Ціпан Т.С.</i> Формування ціннісного ставлення підлітків до держави в умовах дитячо-юнацьких об'єднань.	95
<i>Чорноус В.П.</i> Творчість особистості у дискурсі практичної психології.	99
<i>Янцур М.С.</i> Профорієнтаційна компетентність учнів основної школи, яка формується в процесі трудового навчання.	101
<i>Біляковська О.О.</i> Модифікація оцінювання у новітньому форматі уроку.	106
<i>Волкова В.В.</i> Компетентнісний підхід у навчанні міжкультурної комунікації іноземною мовою.	108
<i>Галатюк М.Ю.</i> Навчально-пізнавальна компетентність старшокласників крізь призму системного і діяльнісного підходів до процесу едукції.	112
<i>Гнедко Н.М.</i> Дидактичні основи використання засобів віртуальної наочності на уроках української мови та літератури.	115
<i>Гринькова Н.М.</i> Дидактичний аспект організаційних форм і методів театральної педагогіки.	120
<i>Дерева І.С.</i> Взаємозв'язок навчання і самоосвітньої діяльності в професійному саморозвитку студентів.	124
<i>Дмитришина Н.М.</i> Генетична площина актуальних проблем дидактики у світлі чернечого виховання на теренах Західної України (30-ті рр. ХХ ст.).	127
<i>Жулаєва В.О.</i> Забезпечення валідності й надійності тестів протягом життєвого циклу.	129
<i>Косянчук С.В.</i> Формування ціннісно-сміслових орієнтацій старшокласників в умовах особистісно-орієнтованого навчання.	132
<i>Лопатинська І.С.</i> Емоційно сприятливе середовище як умова результативності вивчення іноземної мови учнями.	136
<i>Мандрик Н.В.</i> До проблеми сучасного уроку української мови.	139
<i>Просенюк А.І.</i> Взаємодія дошкільних навчальних закладів та сім'ї в процесі впровадження особистісно розвивального вектору навчання.	142
<i>Рябовол Л.Т.</i> Правові предметні компетенції як показники профільної правової предметної компетентності (критерії визначення рівнів сформованості).	145
<i>Шутяк В.Г.</i> Про політехнічну освіту молодших школярів.	150

<i>Рибачук І.Г.</i> Дидактичні ідеї в педагогічній спадщині А.С. Макаренка.	153
<i>Тимощук О.С.</i> Зміст підготовки майбутніх вчителів технологій у галузі охорони праці.	156
<i>Войтович О.П., Сергієнко В.П., Войтович І.С.</i> Створення та використання навчальних ВІКІ-ресурсів з природничих дисциплін.	159
<i>Совгар О.М.</i> Постаць Ю. Романчука в історико-педагогічних працях.	165
<i>Приймак О.П.</i> Формування загальнонавчальних умінь та навичок у першокласників на уроках математики ..	168
<i>Маланюк М.М.</i> Модель розвитку творчих математичних здібностей учнів ліцею засобами інформаційних технологій.	171
<i>Шевчук О.А.</i> Мотивація ведення безпечного, тверезого, здорового способів життя в процесі вивчення дисципліни «БЖД».	175
<i>Відомості про авторів.</i>	178